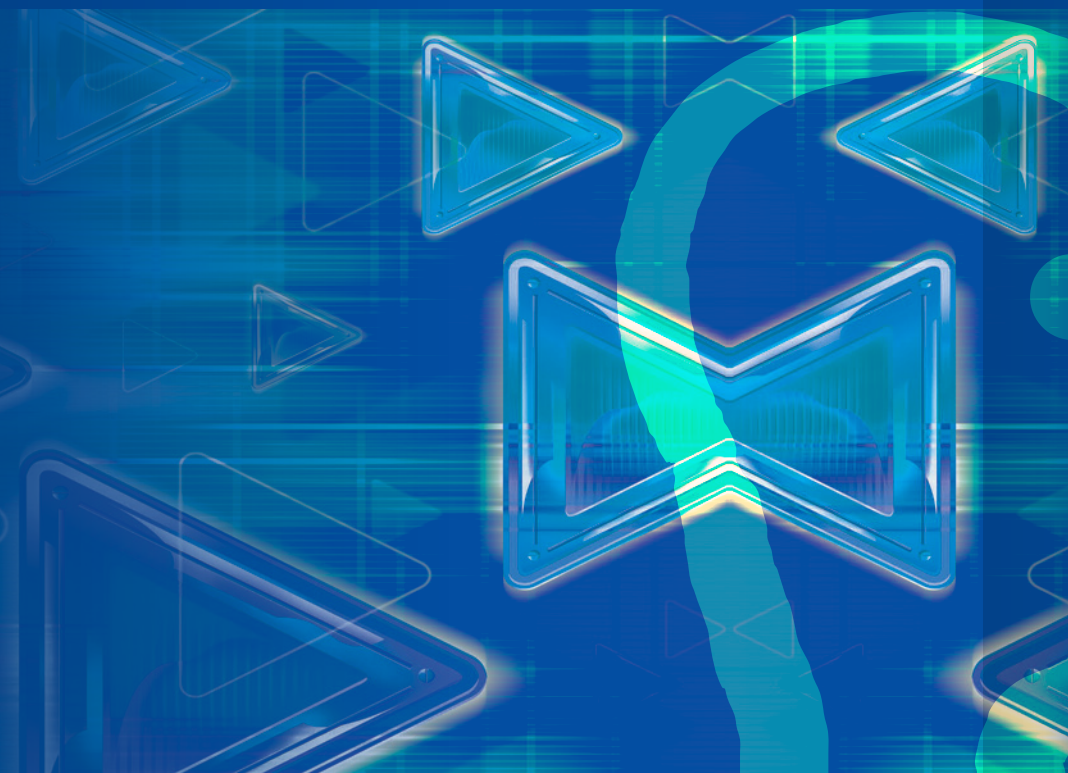

GLAVNI POUDARKI

**Evalvacija učinkov programa Erasmus
na visoko šolstvo v Sloveniji**

Evalvacija učinkov programa Erasmus na visoko šolstvo v Sloveniji

Erasmus je eden izmed vodilnih programov EU na področju politike visokega šolstva. Do leta 2014 je bil del programa Vseživljenjsko učenje (VŽU), od leta 2014 dalje pa del programa Erasmus+. Cilj je krepiti kakovost in evropsko dimenzijo v visokem šolstvu, spodbujati mobilnost in izboljšati transparentnost ter priznavanje študija in kvalifikacij v Evropi. Od institucij, ki so se ali se bodo prijavile za podpis Erasmus listine za visoko šolstvo (ECHE), Komisija zahteva, da bodo zagotovile, da je sodelovanje v programu Erasmus del njihove širše institucionalne strategije za internacionalizacijo in posodobitev študijskih procesov. Sodelovanje v shemah mobilnosti ter v mednarodnih partnerskih projektih, bi se tako moralo odražati tudi na kakovosti visokošolskih programov in izkušnjah študentov med študijem.

Glede na ta pričakovanja, je CMEPIUS v letu 2013 izvedel prvo vseslovensko obsežno študijo učinkov, ki jih je imel Erasmus program na slovenski visokošolski prostor. CMEPIUS študija raziskuje, v kolikšni meri so se uresničila pričakovanja Evropske komisije in držav članic, da bodo aktivnosti, ki se financirajo prek programa Erasmus, vplivale na internacionalizacijo strategij in praks visokošolskih zavodov. Še posebno nas je zanimalo, do katere mere opazimo učinke programa Erasmus na internacionalizacijo študija doma, saj kljub zastavljenim ciljem v Erasmus izmenjavah še zmeraj sodeluje le manjšina študentov in visokošolskih učiteljev ter sodelavcev.

VPRAŠALNIKI ZA AKADEMSKO OSEBJE

N=5791

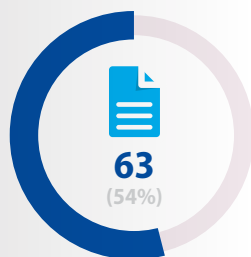

● **POPOLNO IZPOLNjeni VRNjeni VPRAŠALNIKI (728, 13%)**

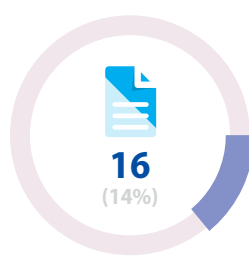
● **DELNO IZPOLNjeni VRNjeni VPRAŠALNIKI (1682, 30%)**

VPRAŠALNIKI ZA ERASMUS KOORDINATORJE

N=117

POPOLNO IZPOLNjeni VRNjeni VPRAŠALNIKI

DELNO IZPOLNjeni VRNjeni VPRAŠALNIKI

Izkazalo se je, da so si oblike mednarodnega sodelovanja na slovenskih visokošolskih zavodih, kot na primer sklepanje bilateralnih pogodb, sodelovanje v programu Erasmus in možnosti izmenjav ter vključevanje v mednarodne raziskovalne projekte, zelo podobne. Program Erasmus je na večini zavodov odločno pripomogel k mobilnosti študentov, saj je to edini program, za katerega se študenti bolj množično zanimajo. V manjši meri se za mobilnost zanimajo visokošolski učitelji in administrativno osebje. Program je pripomogel k širjenju mrež partnerskih institucij in h krepitvi administrativnih služb v podporo aktivnostim mednarodnega sodelovanja. Predvsem pa ima močan simbolni učinek, kajti tako v visokošolskih krogih kot v javnosti predstavlja »blagovno znamko« mednarodnega sodelovanja in visokošolski zavodi sodelovanje v Erasmus programu vidno promovirajo na svojih spletnih straneh.

Glavne razlike med slovenskimi institucijami se kažejo v učinkih programa Erasmus na internacionalizacijo študija doma, tako v obliki ponudbe predmetov v tujih jezikih kot tudi internacionalizacije kurikulumov in integracije tujih študentov z domačimi. Nasploh so neposredni učinki veliko manj vidni in razlike med zavodi so velike. Verjetno je eden izmed razlogov ta, da je

Mi delamo evaluacijo partnerjev, vsak študent mora oceniti institucijo in celotno izkušnjo izmenjave. Če se po določenem obdobju izkaže, da je ta izkušnja slaba, to tudi objavimo in tega partnerja izključimo s seznama partnerskih institucij oz. zaključimo partnerstvo. Imamo okrog dvesto partnerskih institucij in lahko rečem, da je 95 % vseh trenutno aktivnih. V preteklosti smo skušali imeti čim bolj razpršeno mrežo partnerskih institucij in tako možnosti za sodelovanje. Z določenimi partnerji pa smo si tako blizu, da smo sedaj tudi podpisali nove pogodbe za dvojno diplomu... Fakulteta se počasi usmerja v to, da zmanjša število partnerskih institucij in ohrani samo najboljše partnerje. Merilo za nas je, da imajo dvojno akreditacijo kot mi. Vidimo trend, da se tudi drugod v Evropi nekatere institucije prav združujejo oz. oblikujejo te skupne diplome.

(EK-I9, 21. 6. 2013)

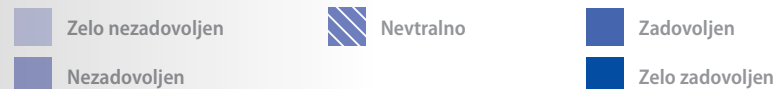
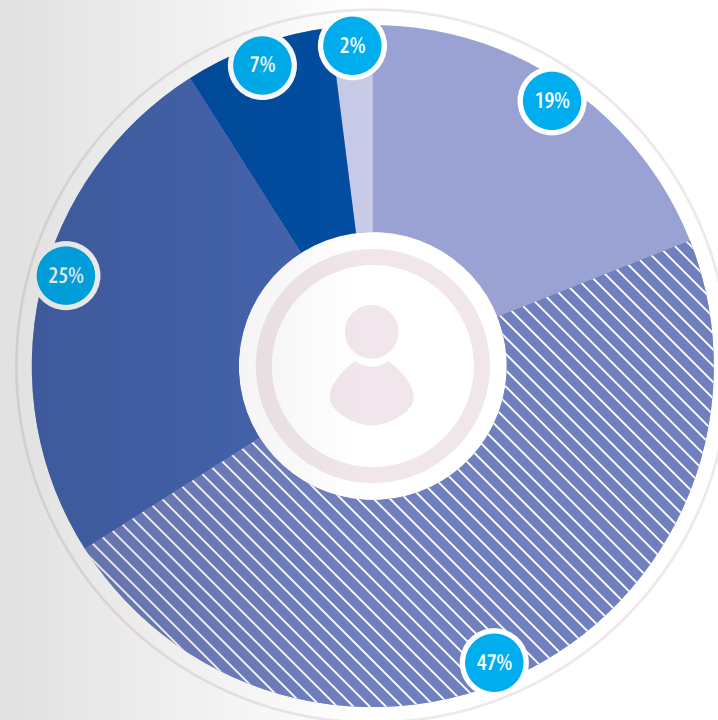
mobilnost še zmeraj skorajda zanemarljivih razsežnosti in tudi drugi podporni instrumenti programa tako majhni, da ne morejo ustvariti potrebnega pritiska za radikalne spremembe v smeri internacionalizacije študija doma brez ustreznih institucionalnih politik. Institucionalne politike bi zato morale vključevati tudi oblikovanje nabora izbranih predmetov v tujih jezikih, vključevanje tujih predavateljev v poučevanje, aktivno vključevanje tujih študentov in podobno. Mobilnost akademskega osebja za poučevanje, ki bi lahko pripomogla internacionalizaciji študija doma prav tako zajema le majhen del slovenskih visokošolskih učiteljev in sodelavcev (3,4% v letu 2011/12).

Program Erasmus najbolj koristijo in so tako tudi njegovi učinki najbolj vidni in najbolj trajni na zavodih, ki imajo močno mednarodno usmerjenost in mednarodni profil. To so najpogostejše tiste institucije, ki so si kot del svojih mednarodnih aktivnosti zadale privabljanje tujih študentov za vpis v svoje (v glavnem podiplomske) programe. V teh institucijah je mednarodno sodelovanje vpeto v vse oblike institucionalnega delovanja ter delovanja posameznikov. Internacionalizacija študija doma z naborom predmetov v tujem jeziku ali programi v tujem jeziku je integralen del njihove strategije. Vendar so v Sloveniji tako visoko mednarodno usmerjene institucije bolj izjema kot pravilo. V večini slovenskih visokošolskih zavodov je program Erasmus le »dodatna oblika« mednarodnega sodelovanja in tako so tudi učinki programa VŽU - Erasmus daleč od zelenih premikov v institucionalnih praksah k večji internacionalizaciji študija doma.

V pripravo študentov na odhod v tujino skušamo vključiti tudi profesorje, ki motivirajo študente za vsaj en semester študija v tujini in jih potem napoti jo v mednarodno pisarno. Ker so profesorji tudi sami precej mednarodno aktivni, jih k temu ni težko pripraviti. Imamo tudi ogromno gostujočih profesorjev iz partnerskih šol in te prosimo za pomoč, da se srečujejo z našimi študenti, ki jih zanima odhod na njihovo institucijo.

(EK-I9, 21. 6. 2013)

Kako so Erasmus koordinatorji zadovoljni s poučevanjem tujih študentov na njihovi instituciji? (%)

Vir: Manja Klemenčič, Alenka Flander; Evalvacija učinkov programa Erasmus na visoko šolstvo v Sloveniji / Ljubljana, Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja, 2013

Šest glavnih priporočil

Glede na ugotovitve bomo izpostavili šest glavnih priporočil, ostala lahko preberete v študiji, ki je dostopna na spletni strani CMEPIUS.

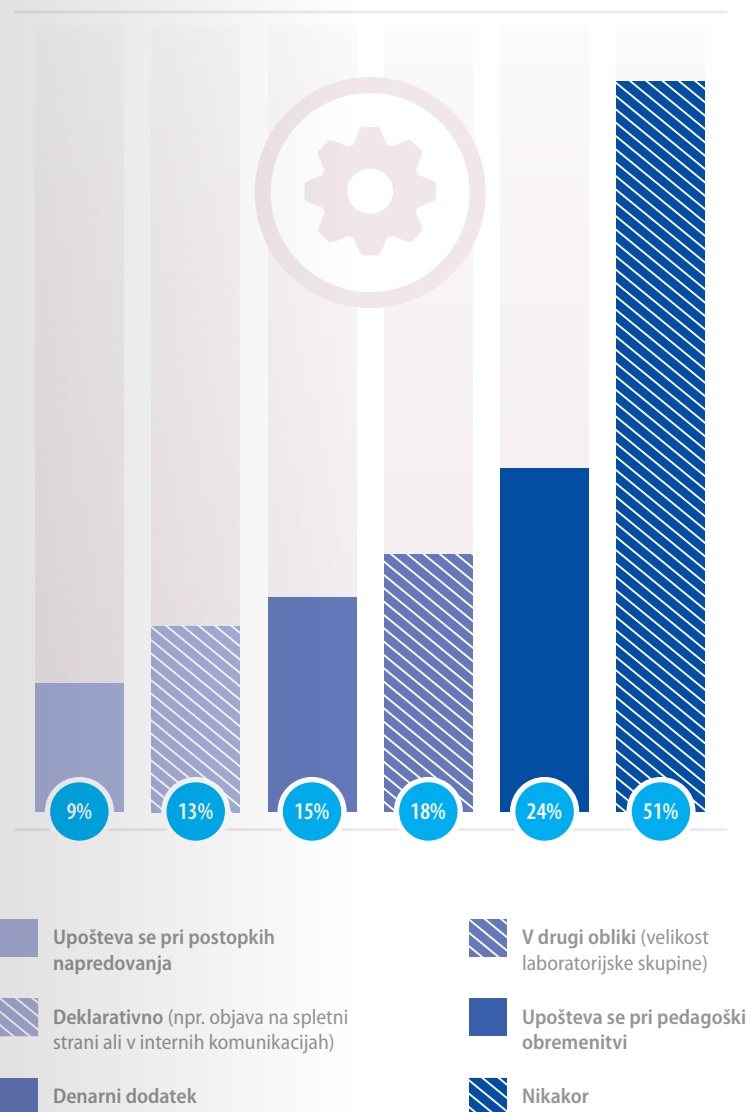
1 Visokošolskim zavodom svetujemo, da razvijejo sistematičen pristop organiziranja študija za tuje študente. Ugotavljamo namreč, da velika večina institucij z Erasmus študenti, ki pridejo na izmenjavo, dela individualno. Tovrstni individualni pristop deluje, če institucija gosti le peščico študentov, pa se povpraševanje poveča tovrsten individualen pristop ni več mogoč in nasploh je več verjetnosti, da izmenjava ne poteka po načrtu.

Institucionalne prakse ponudbe nabora predmetov za tuje Erasmus študente se močno razlikujejo glede na institucije. Pogosto se v skladu s tem razlikujejo tudi splošna kakovost študentske izkušnje na izmenjavi, ugled institucij kot potencialnih gostiteljic Erasmus študentov in drugih tujih študentov, priložnosti za internacionalizacijo doma za domače študente in pogosto tudi stopnja frustracije in nezadovoljstva s strani akademskega in podpornega osebja, ki dela z Erasmus študenti.

2 Institucijam svetujemo, da si oblikujejo svoj »mednarodni študijski profil«. Nabor predmetov ali programov, ki jih ponujajo za tuje študente naj izbirajo glede na vrhunsko kakovost. Ob mednarodnih vsebinah je enako pomembno, da ti predmeti tudi izpostavljajo in predstavljajo specifične Slovenije in vključujejo literaturo slovenskih avtorjev. Obenem pa naj tovrstni programi ali predmeti nujno upoštevajo in razvijajo sodobne metode ter oblike poučevanja in učenja. Predmeti v tujem jeziku morajo obvezno biti dostopni tudi domačim študentom. Ravno integracija tujih študentov v redna predavanja je po mnenju bivših Erasmus študentov največja izgubljena priložnost za internacionalizacijo študija doma.

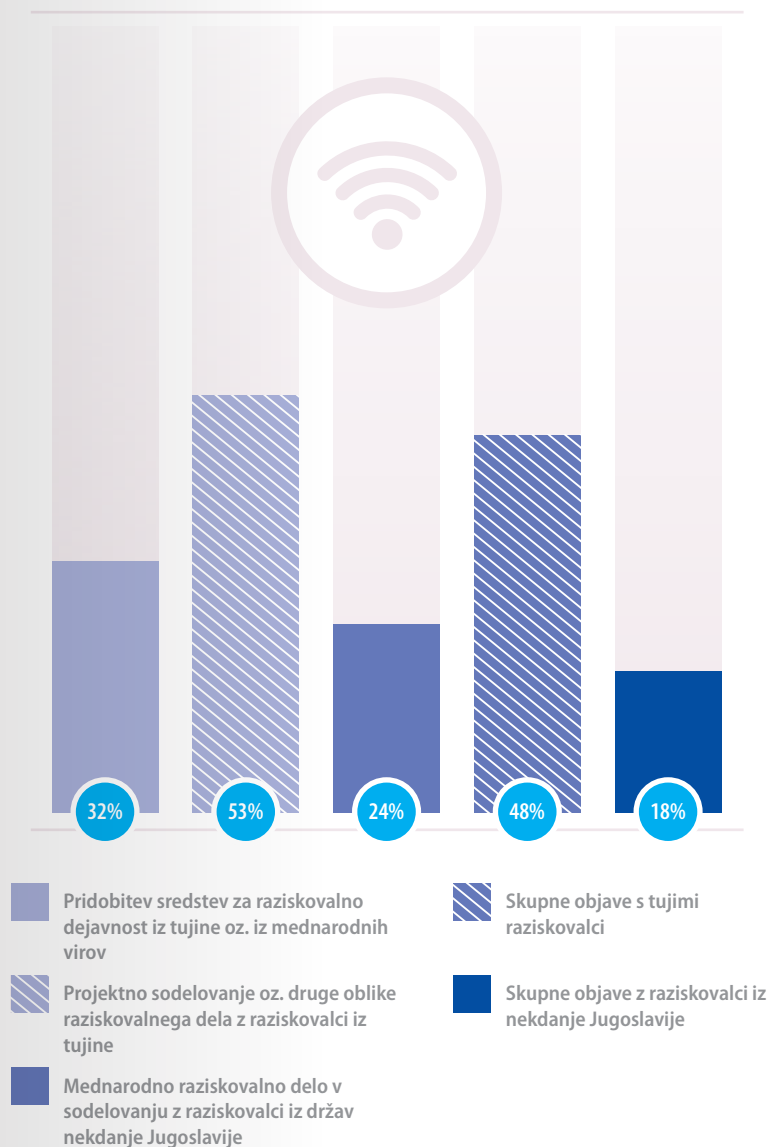
Če institucija ponudi izbor predmetov v tujih jezikih, obstaja več priložnosti tudi za internacionalizacijo študija doma, v kolikor institucija omogoči in spodbuja domače študente k izbiri teh predmetov skupaj z Erasmus študenti.

Kako se akademskemu osebju priznava delo s tujimi študenti? (%)

Vir: Manja Klemenčič, Alenka Flander; Evalvacija učinkov programa Erasmus na visoko šolstvo v Sloveniji / Ljubljana, Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja, 2013

Mednarodna dejavnost visokošolskih učiteljev
v zadnjih treh letih (%)

Vir: Manja Klemenčič, Alenka Flander; Evalvacija učinkov programa Erasmus na visoko šolstvo v Sloveniji I Ljubljana, Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja, 2013

3 Predlagamo, da se znotraj programa rezervira večji delež sredstev za namen oblikovanja študijskih programov in predmetov v tujih jezikih, mednarodne projekte za razvoj metod učenja in poučevanja, kurikularno prenovo v smislu internacionalizacije ter v podporo institucionalnim iniciativam/spodbudam za internacionalizacijo študija doma. Tovrstna sredstva bi bilo potrebno zagotoviti tudi iz nacionalnih virov, kajti glavna ovira, zakaj – ob obstoječi zakonodaji o učnem jeziku na visokošolskih zavodih – ni več predmetov v tujem jeziku, je prav v pomanjkanju sredstev. Povedano drugače, institucijam načeloma ne manjka ambicij, da bi izvajale predmete v tujih jezikih, niti osebja, ampak sredstev, da bi to delo lahko plačale.

4 Priporočamo boljši sistem priznavanja in nagrajevanja dela z Erasmus študenti. Na večini visokošolskih zavodov visokošolski učitelji in sodelavci za delo s tujimi študenti ne dobivajo dodatnega dohodka, pogosto se jim to delo tudi ne prizna pri izvolitvah v naziv. Delo s tujimi študenti pač spada v redne delovne obveznosti. Posledično imajo Erasmus koordinatorji pogosto težave najti posameznike, ki so pripravljeni delati s študenti individualno. Institucijam svetujemo, da obravnavajo in uredijo nagrajevanje ter priznavanje dela z Erasmus študenti in to tudi dosledno upoštevajo v praksi. Ponovno se kaže oblikovanje nabora predmetov za tuje študente kot tista opcija, kjer se tudi ta problem avtomatično rešuje. Za pridobivanje tujih predavateljev so ključnega pomena visokošolski učitelji in njihove osebnostne mreže sodelavcev. Tako je tudi naše priporočilo, da morajo institucije omogočiti in spodbujati svoje osebje k mobilnosti.

Ko se je Erasmus začel, smo pričeli z dvema študentoma. Sedaj dobivamo po petdeset študentov na semester, tudi profesorji pridno hodijo na izmenjave, mednarodna aktivnost se je ekstremno povečala. Kar je še posebno v redu pri Erasmusu, je, da ni samo univerzitetna listi na, ampak je dobra podlaga, če je treba podpisovati druge sporazume.

(IL-I24, 28. 5. 2013)

5 Institucijam svetujemo, da si oblikujejo mrežo prednostnih partnerjev, s katerimi imajo naenkrat več oblik oziroma več nivojev poglobljenega sodelovanja. To ne pomeni, da morajo nujno omejiti število partnerskih pogodb, ampak da se z določenim številom partnerjev trudijo sodelovanje poglobiti in širiti. **Poglobljeno in razširjeno institucionalno sodelovanje v vsakem primeru spodbuja mobilnost študentov in osebja, če ne zaradi drugega, zaradi lažjega pridobivanja informacij o gostujočih institucijah in mreženja s posamezniki, ki so vključeni v različne dejavnosti sodelovanja.** Tovrstne oblike sodelovanja tvorijo med institucijami večji družbeni kapital kakor pa bolj ohlapne in bolj sporadične oblike mednarodnega sodelovanja.

Različne oblike sodelovanja omogočajo tudi večje povezovanje in prepletanje med novim programom Erasmus+, ki nudi predvsem podporo na področju mednarodnega sodelovanja v pedagoškem procesu, in programom Obzorje 2020, ki financira mednarodno sodelovanje v raziskovanju.

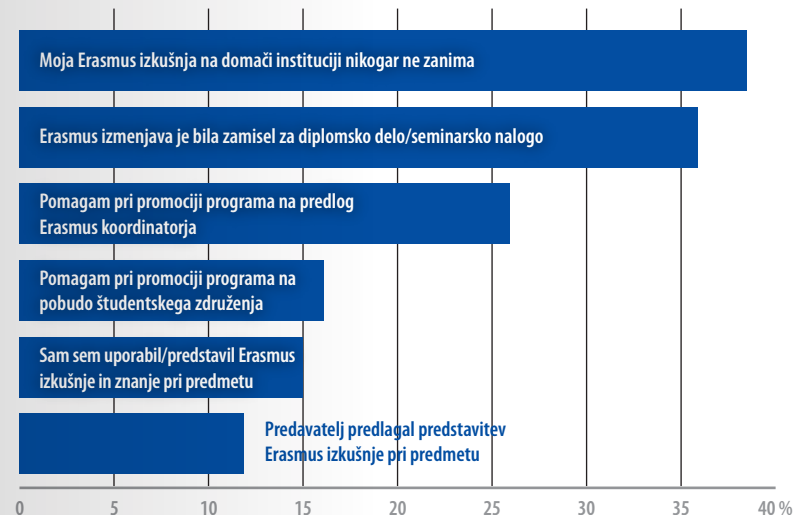
Visokošolske institucije naj ne oblikujejo sodelovanja samo z drugimi visokoškolskimi in raziskovalnimi institucijami. Več anketirancev je poudarilo pomembnost sodelovanja z gospodarskimi družbami v tujini, in sicer za več namenov: izmenjava študentov za usposabljanje, raziskovalno delo, skupni raziskovalni projekti, vabila gostujočim predavateljem. Zato je pomembna tudi večja povezanost s podjetji, ne zgolj z univerzami.

Erasmus strokovna praksa je še dosti bolj pomembna izkušnja kakor zgolj Erasmus študijska izmenjava, pa vendar se o njej zelo malo govori (in se jo temu primerno malo promovira).

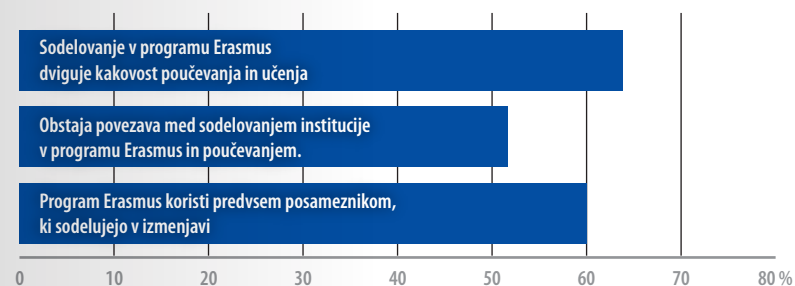
6 Za uspešno izvajanje strategije internacionalizacije, institucije potrebujejo ustrezne službe in kapacitete. Le na redkih institucijah je delo Erasmus koordinatorja edina funkcija zaposlenega. V večini institucij visokošolsko osebje obenem opravlja tudi te naloge ali pa je koordinatorsko ena izmed številnih nalog strokovnega osebja. Zato je naše priporočilo, da institucije primerno sistematizirajo in nagradijo oziroma tudi drugače

priznavajo (v pedagoški obremenitvi, pri izvolitvi v naziv) naloge Erasmus koordinatorjev. Priporočamo tudi, da institucija strokovno osebje spodbuja k mobilnosti znotraj programa Erasmus.

Kaj menijo Erasmus študenti o umeščanju njihovih mednarodnih izkušenj v študijski proces (N=718)

Mnenje Erasmus študentov o učinkih programa Erasmus na njihovo domačo institucijo (N=718)

Vir: Manja Klemenčič, Alenka Flander; Evalvacija učinkov programa Erasmus na visoko šolstvo v Sloveniji / Ljubljana, Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja, 2013

In še zadnje

Veliko naših anketirancev iz vseh skupin je poudarjalo, da se Slovenija ne promovira dovolj učinkovito kot država gostiteljica za študij za tuje študente. Institucije pa do sedaj tudi s strani države niso prejele veliko spodbude oziroma pomoči ali strateških usmeritev.

Z besedami naših intervjuvancev: »**Ni zunanje spodbude za internacionalizacijo.** Žalostno dejstvo je, da je internacionalizacija nekaj česar se lotevaš kljub slovenski državi, ne zaradi nje.«

Celotna evalvacija v elektronski obliki je na voljo
na spletni strani CMEPIUS-a:

<http://www.cmepius.si/gradiva/studije.aspx>,

v fizični obliki pa jo lahko brezplačno dobite na CMEPIUS-u,
Ob železnici 30a, 1000 Ljubljana
oziroma naročite po telefonu 01/620 94 50 ali elektronskem naslovu:
info@cmepius.si

Erasmus+

CMEPIUS

Center RS za mobilnost
in evropske programe
izobraževanja in
usposabljanja

Ob železnici 30a
1000 Ljubljana, Slovenija
Tel.: +386 1 620 94 50
Faks: +386 1 620 94 51
E-pošta: info@cmeplus.si
www.cmeplus.si

www.facebook.com/Cmeplus